

"ישיבישע בלאט" - "הדף היומי" מבחר "שאלות ותשובות" ל"עיון והעמקה" בדברי הגמרא

דף טז.

1. **ותרוייהו אליבא דרבי יהודה** וקשה למה פליגי, לילף מהא דאיצטריך עשה בנותר שלא ילקה, גם שהתראת ספק אינו חסרון ללקות, וגם מה שאין בו מעשה בלאו, ועל תרוייהו ילקו בכל התורה?
 2. **זאת ועוד אחרת**, והקשו הרי גם בחמץ משכחת לה לדעות שבל יראה הוקש לתשביתו יתכן שייבטל החמץ או יאכלנו קודם הזמן ובטל לעשה דתשביתו?
 3. **ביטלו ולא ביטלו (באונס) היכי משכחת לה**, וקשה הא יתכן שנשא קרובות דרבנן או שעשה עצמו כרות שפכה ואסור לישא אשה?
 4. **אי דקטלה קים ליה בדרכה מיניה**, ובתוס' (ד"ה היא) הקשו דנימא דהרגה בשוגג, וקשה הא חייבי מיתות שוגגין פטורין?, וכן קשה לתירוצם, לוקמי שהרג במזיד ללא התראה?
 5. **שקיבל לה קידושין מאחר**, וקשה איך יהיה שליח לזה הא אין שליח לדבר עבירה?
 6. **והא איכא גזל**, והקשו הרי איסור גזל י"א שכולל גם עכו"ם, ואילו עשה ד"והשיב" אינו בעכו"ם, ונמצא שהעשה כולל מהלאו, ושיטת הרמב"ם תמורה א' א' דכה"ג לא חשיב ניתק לעשה?
 7. **משכון דרחמנא אמר לא תבוא וכו'**, והקשה במשנה למלך (מלו"ל ג' ד') כקושיא דלעיל, דהרי בעשיר ליכא מצוה דהשבת העבוט ולמה חשיב ניתק לעשה?
 8. **התם כיון שחייב בתשלומין אין לוקה ומשלם**, ועי' תוס' ד"ה דהוא משום הניתק לעשה, ובריטב"א הביא דעת הרמ"ה דהוא משום אין לוקה ומשלם, וקשה מחולין דף קמא. דמבואר שלמ"ד שלוקין על לאו הניתק לעשה, גנב וגזלן לוקין?
 9. **כתב הרמב"ם מלו"ל ג' ד'** שהנוטל משכון שלא ברשות ונאבד לוקה, וקשה מסוגיין דמבואר דחייב בתשלומין ואינו לוקה?
 10. **התם חייב בתשלומין**, והקשו דמשכחת ליה בכלי שהוא פחות משו"פ שעובר בלא תגזול, (עי' שו"ע חו"מ פח' ג'), וכשנשרף אינו חייב בתשלומין, ובכה"ג ילקה?
- תוד"ה אי**, ובאחרונים הקשו דיש עוד ה"ת שיהרגנה ולא יתחייב, כגון שהיא טריפה (שו"ת ר"ש איגר ח"ב נג'), או שהאונס טריפה (מלא הרועים) או שהרגוה כמה ביחד (שו"ת בית יצחק או"ח יח'), או שנעשה לה גואל הדם (ערוך לנר), עי' מה שתירצו בזה.
- דמדירה לה על דעת רבים, ופירש רש"י דמצא בה דבר עבירה, ועי' רמב"ן למה הוצרך לזה, ובתוס' הקשו דכה"ג אין לו מצוה, ועי' ברמב"ן מה שתי', ובתירוץ התוס' דנדר עצמו מהנאת תשמיש, עי' אבני מילואים כח' ס'.

התשובות

- השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"י וכדו'*
1. עי' **מהר"ם** שכן הקשה, עי' תי', ועי' **מהר"ק שורש קלד' ג'**, שהדקדוק הוא מדברי רבי יהודה שביאר למה צריך עשה, ולא ממה שהתורה כתבה עשה.
 2. כן הקשה **הרעק"א שו"ת ח"א יט'**, ועי' **חזו"א פסח קיה' ז'** דבתשביתו גופא נאמרו שני דינים א' שלא יהיה בעולם, וב' עצם הביעור מהעולם, עי' בדבריו.
 3. עי' **ערוך לנר**, ותי' שבכרות שפכה כבר לוקה מצד זה, ועי' **מרחשת** (ח"ב ד' א') שהקשו מצד קרובות ותי' דבמקום מצוה לא גזרו עי"ש **ובעצי אלמוגים שניות לעריות ב'**.
 4. עי' בב"ח, ועי' **מהרש"א** דהקושיא גם למ"ד חייבי מיתות שוגגין פטורין, ועי' **בדברי יחזקאל** (כו' י'), דס"ל שביטול העשה הוא תנאי לחייבו במלקות על עבירת הלאו, ופטור של קלדב" מ על הלאו בשעת ביטול העשה הוא רק בחיוב מיתה בפועל ולא בשוגגין, ועל תירוצם עי' **הגהות הגרא"מ הורוויץ**, דבהרגה במזיד נפטר כיון שהיה חייב מיתה מדין רודף.
 5. עי' **ערוך לנר** דבשלמא למ"ד שהמעשה קיים ורק השליח לוקה ניחא, אבל למ"ד שלא חל המעשה צ"ע, **ובספר העיקרים** לר"ש איגר הוכיח מכאן, דמתי שהעבירה לשליח ולא למשלח חלה השליחות.
 6. כן הקשה **הישועות יעקב אבה"ע כח' ג'**, **ובאור שמח שו"ת כו' תי'** שהיות ובגזל עכו"ם לא יקבל מלקות בשום אופן שלא יהיה ממנו חמור יותר מגופו, ממילא שאר הלאו היו ניתק לעשה, ועי' מש"כ בתשובה הבאה מהאמרי בינה.
 7. **בתומים** צ"ז תי' דהלאו כולל גם עשיר שלקח ממנו כגון שיעני אח"כ, **ובערוך לנר** כתב שאם לקח בלא רשות גם עשיר צריך להחזיר, **ובאמרי בינה** תרומ"ע כב' תי' דגם עשיר אף שאינו מחוייב אם יקיים העשה יתקן את הלאו.
 8. עי' **אחיעזר שו"ת ח"א כאל' ד'**, **ובאור שמח מעילה א' ג'** תי' דמשכחת ליה כגון שבשעת הגזילה יעבור בשוגג על מיתה ועל הממון יפטר מקלדב"מ ועל המלקות לא, עיי"ש עוד.
 9. כן הקשו שם **הראב"ד והמגיד משנה**, **ובבאור הגר"א חו"מ עב' יד'**, תי' דסוגיין רק למ"ד ביטלו דלשיטתו חל החיוב בשעת הביטול וכאן משלם ואינו לוקה, אבל הרמב"ם פסק כמאן דאמר קיימו ולא קיימו, ועי' **באחיעזר** ח"א כב' א'.
 10. מכאן חידש **בעל חי' הרי"ם** דגדר חיוב והשיב הוא להעמיד לניזק את החפץ שהיה לו, וזה שייך גם בחפץ שאין בו שו"פ, אלא שביותר משו"פ יכול לקיימו גם בדמים, אבל עצם החיוב ממון קיים גם בפחות משו"פ.

ע"ב

אכל פוטיא וכו', עי' רש"י, ושיטת הרמב"ם עי' ספר המצוות ל"ת קעט', ובשורש התשיעי, ועיי"ש רמב"ן שחלק עליו, ובמרגניתא טבא אות ט', העמק שאלה פד' א'.

אכל צירעה, עי' רש"י, ועי' תוס' פסחים כד:, וברמב"ן על ספר המצוות שורש תשיעי.

בל תשקצו, עי' ריטב"א אי האיסור דאורייתא או דרבנן, ועי' טוב"י יו"ד קטל ובנו"כ שם.

טבל שלא הורם ממנו כל עיקר, עי' רש"י יבמות פו. ועיי"ש תוס' שם ובמנח"ח רפד' גו'

הנושאים לע"ב נמצאים בסוף התשובות - עקב קוצר הזמן לא הספקנו לעורכם בשאלות ותשובות, ולכן הוצגו רק המראי מקומות.